

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

Tijdvak 1
Woensdag 19 mei
9.00–11.30 uur

Algemeen gedeelte

Tekenen

Handenarbeid

Textiele werkvormen

Iedere kandidaat maakt de vragen voor het Algemeen gedeelte en de vragen behorend bij het door hem/haar gekozen vak. Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Dit gedeelte van het examen bestaat uit 21 vragen.

Fabrieken

Vragen bij afbeelding 1 tot en met 5

Op afbeelding 1 zie je de gebouwen van een voormalige textiel fabriek in Tilburg, gebouwd omstreeks 1875.

2p **1** Wat is kenmerkend voor dit soort fabrieksbouw? Noem twee typerende aspecten.

In 1926 ontwierpen de architecten Brinkman en Van der Vlugt de koffie-, thee- en tabaksfabriek van Van Nelle in Rotterdam. Op afbeelding 2 tot en met 5 zie je verschillende aanzichten van het gebouw.

2p **2** Het Van Nelle-complex bestaat uit verschillende gebouwen, die met elkaar verbonden zijn tot één geheel.

Noem drie manieren waarop de verschillende gebouwen tot een eenheid zijn gemaakt.

1p **3** De gevels van de Van Nellefabriek bestaan overwegend uit glas. Leg uit hoe de constructie van het gebouw dit mogelijk maakt.

3p **4** De Van Nellefabriek is een voorbeeld van het Nieuwe Bouwen uit de jaren twintig. Noem drie kenmerken van deze stijl die terug te vinden zijn in het gebouw.

3p **5** Het gebouw is in de eerste plaats functioneel, maar wordt ook gewaardeerd om zijn schoonheid. Licht deze waardering toe aan de hand van drie aspecten van het gebouw.

Bekijk ook afbeelding 1.

Aan het Van Nellegebouw is te zien dat de maatschappelijke opvattingen over arbeid zijn veranderd in vergelijking met de negentiende eeuw. Er werd meer rekening gehouden met de mensen die in de fabriek moesten werken.

3p **6** Leg uit hoe dit blijkt uit de architectuur van de Van Nellefabriek. Noem daarbij drie uitgangspunten.

De Kruisiging

Vragen bij afbeelding 6, 7 en 8 en figuur 1.

Op afbeelding 6 zie je een ivoren reliëf waarop de kruisiging van Christus is afgebeeld.

Naast hem treuren zijn moeder Maria en de apostel Johannes. Verder zie je een knecht met een lans en een knecht met een vat. Volgens de bijbel bood deze laatste Christus een azijndrank aan. Nadat Christus gestorven was stak de andere man de lans in Christus' zijde.

2p **7** De knechten vervullen een andere rol dan Maria en Johannes. Noem twee manieren waarop de kunstenaar dit verschil duidelijk maakt.

1p **8** Het reliëf bestaat uit drie delen. Ivoren reliëfs zijn vaak samengesteld uit verschillende stukken. Geef hiervoor een verklaring.

3p **9** Het reliëf is omstreeks 1170 gemaakt in Romaanse stijl. Noem drie kenmerken van deze stijl die je ziet in de vormgeving van het werk op afbeelding 6.

Op afbeelding 7 zie je een Italiaanse paneelschildering uit 1335 van Ugolino di Nerio. Hier is Christus al gestorven.

- 3p **10** De Kruisiging op dit paneel is dramatischer weergegeven dan in het reliëf op afbeelding 6. Leg dit uit aan de hand van drie aspecten van de voorstelling. Betrek beide werken in je antwoord.

Op figuur 1 hieronder zie je een penseeltekening uit 1914 van Otto Dix.

figuur 1

- 3p **11** Ook de tekening van Dix stelt de kruisiging van Christus voor. Noem drie aspecten waaraan je dat kunt zien.
- 1p **12** In de bijbel staat dat het hele land tijdens de Kruisiging in duisternis gehuld werd. Geef aan hoe Dix hiernaar verwijst.
- 3p **13** De stijl van de tekening is expressionistisch. Noem drie kenmerken van het expressionisme die te zien zijn op figuur 1.

Op afbeelding 8 zie je het 'Wijnkrucifix' van Arnulf Rainer. In 1957 schilderde Rainer een smal bruin kruis, waarover rode verf stroomde. Het was oorspronkelijk bestemd voor een kapel. Ruim twintig jaar later schilderde hij deze voorstelling over met zwarte verf. Zo ontstond het werk op afbeelding 8.

- 1p **14** Het kleurgebruik op afbeelding 8 is zowel expressief als symbolisch. Wat is de symbolische betekenis van het zwart en van het rood in dit werk?

Vergelijk afbeelding 6, 7 en 8 en figuur 1.

De kunstenaars uit de twintigste eeuw hebben het onderwerp van de Kruisiging anders behandeld dan hun voorgangers uit vroegere tijden. Hierdoor krijgt het verhaal een andere inhoud.

- 2p **15** Leg uit in welk opzicht de inhoud van de beide moderne Kruisigingen anders is dan de inhoud van de beide middeleeuwse Kruisigingen.

Bruce Nauman

Vragen bij afbeelding 9 en 10

Op afbeelding 9 en 10 zie je werken van de Amerikaanse kunstenaar Bruce Nauman. Het werk op afbeelding 9 is in 1972 gemaakt en bestaat uit groene en blauwe neonbuizen die afwisselend aan en uit flitsen.

Het werk op afbeelding 9 bestaat uit de woorden EAT en DEATH. Door deze woorden te combineren wordt een betekenis gesuggereerd die verwarring oproept en tot nadenken stemt.

- 1p **16** Leg uit welke betekenis de combinatie EAT-DEATH oproept.
 3p **17** Noem drie manieren waarop Nauman de woorden beeldend met elkaar verbonden heeft.

EAT-DEATH is een conceptueel kunstwerk.

- 1p **18** Geef aan waarom het tot de conceptuele kunst gerekend kan worden.

Op afbeelding 10 zie je een installatie die Nauman in 1991 maakte. Het werk bestaat uit zes monitoren en doorlopende videoprojecties op drie wanden van een zaal. Op de video schreeuwt een man onder meer om hulp en om voedsel en om hem pijn te doen. 'Feed me, eat me, anthropology help me, hurt me, sociology feed me, help me, eat me, hurt me'.

Bekijk afbeelding 10.

Nauman gaat in dit werk een agressieve confrontatie aan met de beschouwer.

- 3p **19** Noem afgezien van de tekst drie manieren waarop hij dat doet.

Door de presentatie wordt duidelijk dat deze videobeelden tot de beeldende kunst moeten worden gerekend.

- 2p **20** Geef twee argumenten voor deze bewering.

De werken op afbeelding 9 en 10 zijn verschillend in de manier waarop Nauman de aandacht van de beschouwer opeist.

- 2p **21** Leg voor elk werk uit hoe hij dat doet. Noem daarbij zowel de inhoud als het medium dat hij gebruikt.

Dit is de laatste vraag van het Algemeen gedeelte. Ga verder met de vragen behorend bij het door jou gekozen vak.

Dit gedeelte van het examen bestaat uit 21 vragen.

Michelangelo en Géricault

Vragen bij afbeelding 11 en 12

Op afbeelding 11 zie je 'Het vlot van de Medusa' dat Théodore Géricault schilderde in 1819. De Medusa was een Frans schip dat in 1816 voor de West-Afrikaanse kust aan de grond was gelopen. Honderdvijftig mensen dobberden in barre omstandigheden op een geïmproviseerd vlot in zee. Na dertien dagen werden de vijftien mannen die toen nog in leven waren gered.

Géricault heeft van dit verhaal een dramatisch schilderij gemaakt.

- 3p **22** Noem drie aspecten van de *voorstelling* waardoor die dramatiek wordt bereikt.

Compositorisch gezien kunnen de figuren in drie groepen worden verdeeld. Deze indeling draagt bij aan het verhaal dat Géricault vertelt.

- 3p **23** Leg uit hoe de figuren zijn gegroepeerd en geef daarbij aan wat er in elke groep gebeurt.

Géricault heeft veel voorstudies gemaakt voor dit schilderij. Op figuur 2 hieronder zie je er twee.

figuur 2

A

B

In deze voorstudies onderzoekt Géricault verschillende mogelijkheden voor de vormgeving van het schilderij.

- 2p **24** Geef voor elke schets aan welk aspect, afgezien van de compositie, is onderzocht en leg daarbij uit waaraan je dat kunt zien.

In het uiteindelijke schilderij heeft Géricault de compositie spannender gemaakt dan op de schetsen.

- 3p **25** Leg aan de hand van drie aspecten van de compositie uit hoe hij dat heeft gedaan.

Tijdens een verblijf in Rome bestudeerde Géricault de schilderijen van Michelangelo in de Sixtijnse kapel. Op afbeelding 12 zie je het verhaal van de Zondvloed uit die kapel. *Bekijk afbeelding 11 en afbeelding 12.*

- 2p **26** Noem drie overeenkomsten tussen beide werken waaruit blijkt dat Géricault zich door Michelangelo heeft laten inspireren.

De vormgeving van Michelangelo verschilt van die van Géricault. Dat houdt onder andere verband met de tijd waarin het Sixtijnse plafond geschilderd werd, de Renaissance.

- 3p **27** Noem drie kenmerken van de vormgeving van het werk van Michelangelo waaruit dat blijkt.
- 4p **28** Tot welke stroming wordt het 'Vlot van de Medusa' gerekend? Geef drie argumenten voor je antwoord.

Jasper Johns

Vragen bij afbeelding 13

Op afbeelding 13 zie je een groot schilderij van de Amerikaanse kunstenaar Jasper Johns uit 1965. Het werk bestaat uit vijf delen die aan elkaar bevestigd zijn. Het kleine vierkante doek linksonder is met scharnieren vastgemaakt. Afbeelding 13a en 13b zijn details.

Het schilderij op afbeelding 13 gaat over schilderen en over kleur. Johns maakt hier onderscheid tussen twee groepen van kleuren. Daarbij maakt hij de ene groep belangrijker dan de andere.

- 2p **29** Geef aan welke twee groepen kleuren hij gebruikt en geef aan hoe je ziet dat de ene groep belangrijker is dan de andere.

Johns heeft boven in het schilderij drie vormen aangebracht die enigszins aan regenbogen doen denken.

- 2p **30** Geef aan waarom ze op een regenboog lijken en noem tevens een aspect dat deze gelijkenis tegenspreekt.

Op het schilderij zijn objecten bevestigd: drie houten linealen en een bezem. Johns suggereert dat hij de linealen en de bezem als gereedschap heeft gebruikt.

- 2p **31** Leg uit hoe deze suggestie wordt gewekt bij de linealen enerzijds en de bezem anderzijds.

Op het werk zijn ook nog de letters B, R en Y aangebracht. Deze verwijzen naar Blue, Red en Yellow.

- 1p **32** Geef aan hoe Johns speelt met de letters en hun mogelijke betekenis in het schilderij.

Deze letters worden 'kistletters' genoemd, omdat ze met behulp van sjablonen aangebracht worden op verpakkingen.

- 1p **33** Leg uit waaraan je kunt zien dat het sjabloonletters zijn.
Je mag je antwoord toelichten met een tekening.

Helemaal linksonder zie je een oranje luik dat zover kan scharnieren dat het tegen het blauwe doek aan komt. Johns suggereert dat de groene streep op het oranje doek een gevolg is van dit dichtklappen.

- 2p **34** Geef aan op welke wijze die suggestie wordt gewekt en leg tevens uit waarom het niet echt zo gegaan is.

Letters

Vragen bij afbeelding 14 en 15

Op afbeelding 14 zie je een pagina uit een reclameboek van drukkerij Trio, waarop voorbeelden van verschillende lettervormen zijn afgebeeld. Het ontwerp is gemaakt in 1931 door Piet Zwart.

Bekijk afbeelding 14.

Zwart plaatste verschillende voorbeelden van de lettercollectie naast en door elkaar. Zo zijn er bijvoorbeeld magere en vette letters te zien.

- 2p **35** Noem nog drie tegenstellingen in lettervormen die worden gepresenteerd op afbeelding 14.

De manier waarop Zwart de lettercollectie presenteerde was zeer ongebruikelijk voor die tijd. Meestal werd een voorbeeld van een ordelijk gerangschikte tekst of van een alfabet gegeven. Op figuur 3 hieronder zie je daar een voorbeeld van.

figuur 3

ABCDEFGHIJKLMN

OPQRSTUVWXYZÇ

abcdefghijklmnopqrstuv

wxyzç

äåâäèèèèîîîîöôóòüûúùæœ

ËÊÉÈ

1234567890!?(.,:;’—-«&

ÆŒffiff

Bekijk afbeelding 14.

- 2p **36** Bespreek twee doelen die Zwart met zijn presentatie beoogt.

Het vlak op afbeelding 14 wordt diagonaal in tweeën gedeeld: een deel linksboven en een deel rechtsonder.

- 2p **37** Geef aan hoe het komt dat binnen elk van deze delen samenhang is bereikt.

Op afbeelding 15 zie je een affiche voor het Holland Festival uit 1995, ontworpen door Anthon Beeke. Het thema van dit festival was 'kunst en verzet'.

Beeke liet zich bij het affiche inspireren door het ontwerp van Piet Zwart op afbeelding 15. Zo is op beide ontwerpen dezelfde diagonale tweedeling te zien.

- 2p **38** Noem nog twee aspecten van het affiche van Beeke waaruit blijkt dat hij zich door Zwart heeft laten inspireren.

In tegenstelling tot de lettercollectie van Zwart vormen de letters en cijfers op afbeelding 15 de tekst van het affiche. De leesbaarheid van die tekst wordt vooral bevorderd door de kleur.

- 2p **39** Noem twee manieren waarop de kleur de leesbaarheid bevordert.

Op figuur 4 hieronder zie je het affiche 'Weerbare democratie' uit 1946 van Dick Elffers.

figuur 4

- 2p **40** Beeke gebruikte dit affiche in de achtergrond van zijn ontwerp op afbeelding 15. Leg uit hoe hij het affiche van Elffers technisch heeft verwerkt in zijn ontwerp.

- 1p **41** De tekst en de voorstelling van de ondergrond, hoe vaag ook zichtbaar, hebben een beeldende functie in het ontwerp van Beeke. Licht dit toe.

- 2p **42** Het verwijzen naar de ontwerpen van Zwart en Elffers kan gezien worden als een eerbetoon aan deze kunstenaars. Maar Beeke koos deze ontwerpen ook vanwege het thema 'kunst en verzet'. Geef zowel voor Zwart als voor Elffers aan op welke wijze hun ontwerp in verband gebracht kan worden met het thema 'kunst en verzet'.

Einde

Dit gedeelte van het examen bestaat uit 24 vragen.

Beelden van hout

Vragen bij afbeelding 16, 17 en 18

Op afbeelding 16 zie je de 'Zittende Bisschop', een notenhouten beeld dat omstreeks 1520 door Jan van Steffeswert is gemaakt.

- 2p **22** De bisschop is in zittende houding afgebeeld, maar dat is niet duidelijk zichtbaar. Noem twee kenmerken van het beeld waaruit je deze houding toch kunt afleiden.
- 2p **23** Van Steffeswert heeft meer diepte gesuggereerd dan het beeld in werkelijkheid heeft. Geef aan de hand van twee aspecten aan hoe hij dat heeft gedaan.
- 2p **24** Dit soort beelden werd meestal gepolychromeerd. Hier is vrij veel van de kleur bewaard gebleven. Noem drie functies van het polychromeren.
- 2p **25** De bisschop op afbeelding 16 was een man van gezag. Waar kun je dat uit afleiden? Geef twee voorbeelden.
- 2p **26** Het beeld op afbeelding 16 is gemaakt in de Renaissance, maar lijkt eerder nog middeleeuws. Noem twee kenmerken waardoor het beeld nog middeleeuws aandoet.
- 2p **27** Op afbeelding 17 zie je een groot cederhouten beeld dat de Italiaanse kunstenaar Giuseppe Penone in 1995 voltooide. Op afbeelding 18 zie je verschillende stadia van het beeld. Leg aan de hand van afbeelding 17 en 18 uit hoe het beeld is ontstaan.
- 2p **28** In het beeld op afbeelding 17 legt Penone een relatie met de begrippen tijd en groei. Leg dit uit.
- 1p **29** Het beeld op afbeelding 17 wordt gerekend tot
- A Dada
 - B Minimal Art
 - C Arte Povera.
- Noteer het juiste antwoord.*
- 2p **30** De beelden op afbeelding 16 en 17 zijn beide van hout en uit een boomstam gehakt. De werkwijze van beide kunstenaars is vergelijkbaar, maar toch ontstaat op een heel andere manier een beeld: hun uitgangspunten zijn verschillend. Leg dit uit.

Beelden buiten

Vragen bij afbeelding 19 en 20

Op afbeelding 19 zie je een beeld dat de Nederlandse kunstenaar Kees Verbeek in 1995 ontwierp in opdracht van de gemeente Someren.

Verbeek noemt het werk 'De diamantentafel'. Dat is in de juwelierswereld een met fluweel bekleed tableau waarop diamanten worden uitgesteld.

- 1p **31** Breng deze titel in verband met de presentatie van het beeld op afbeelding 19.

De opdracht hield in dat het spanningsveld tussen natuur en cultuur uitgangspunt moest zijn voor het beeld.

- 1p **32** Breng de vormgeving van het beeld in verband met dit uitgangspunt.

De vormen van het beeld op afbeelding 19 lijken enerzijds bewust neergelegd, anderzijds 'uitgestrooid' te zijn.

- 2p **33** Geef voor beide beweringen een argument.

Op afbeelding 20 zie je een beeld uit 1959, gemaakt door de Italiaanse kunstenaar Lucio Fontana. Het bestaat uit vijf bronzen bollen, die op een grasveld liggen in de tuin van het Kröller-Müller Museum.

Ook in dit werk is sprake van een relatie tussen natuur en cultuur.

- 2p **34** Leg dit uit aan de hand van twee aspecten van het werk.

Aan de vormgeving van de bollen is te zien op welke wijze Fontana ze gemaakt heeft voordat hij ze in brons heeft gegoten.

- 1p **35** Leg uit op welke wijze hij de bollen gemaakt heeft.

Het werk van Fontana heeft als titel 'conchetto spaziale', wat vertaald kan worden als 'ruimtelijk concept'.

- 1p **36** Leg uit op welke manier ruimte een rol speelt in de beeldengroep op afbeelding 20.

Fontana wordt als een van de voorlopers van de Arte Povera beschouwd.

- 1p **37** Geef aan in welk opzicht het werk op afbeelding 20 naar Arte Povera verwijst.

Waterketels

Vragen bij afbeelding 21 en 22

Op afbeelding 21 zie je een zilveren bouilloire, ontworpen door Abraham Gips in 1900. De bouilloire bestaat uit een onderstel met brander en een waterketel met ivoren handgreep.

Bekijk afbeelding 21.

Onderstel, brander en ketel vormen een eenheid, onder meer door het materiaalgebruik.

- 2p **38** Noem nog twee aspecten van de vormgeving waardoor deze eenheid is bereikt.

De bouilloire is gemaakt om thee warm te houden en te schenken.

- 3p **39** Noem drie aspecten van het ontwerp die bijdragen aan deze praktische functies.

De bouilloire is een voorbeeld van Art Nouveau.

- 2p **40** Noem drie kenmerken van de Art Nouveau die te zien zijn op afbeelding 21.

- 1p **41** Geef aan hoe de decoratie op de wand van de ketel technisch is aangebracht.

Op afbeelding 22 zie je een elektrische waterketel van messing, die door Peter Behrens in 1909 is ontworpen voor AEG, een bedrijf dat elektrische apparaten produceert.

De vormgeving van deze ketel is heel anders dan die van de bouilloire.

- 3p **42** Noem drie aspecten van de vormgeving waarin de ketel op afbeelding 22 verschilt van de bouilloire op afbeelding 21.

Bekijk afbeelding 22.

Behrens was een van de eerste ontwerpers van industrieel vervaardigde producten.

- 3p **43** Noem drie kenmerken van de ketel waaruit blijkt dat deze machinaal vervaardigd kan worden.

3p **44** Toch heeft Behrens nog decoratie toegepast.
Geef daarvan drie voorbeelden.

2p **45** De waterketels op afbeelding 21 en 22 zijn allebei aan het begin van deze eeuw ontworpen.
De bouilloire heeft een spiritusbrander maar Behrens ketel wordt elektrisch verwarmd.
Breng de vormgeving van de ketel van Behrens in verband met de invoering van elektriciteit enerzijds en met massaproductie anderzijds.

Einde

Dit gedeelte van het examen bestaat uit 23 vragen.

Mode

Vragen bij afbeelding 23 en 24

Op afbeelding 23 zie je een schilderij uit 1865 van keizerin Elisabeth van Oostenrijk, ook wel Sisy genoemd.

- 2p **22** De japon van Elisabeth kan typerend genoemd worden voor de kledingstijl van die tijd. Noem drie aspecten van het model van de japon die daaraan bijdragen.

Bekijk afbeelding 23.

Om dit silhouet te krijgen zijn hulpmiddelen nodig.

- 1p **23** Welke twee hulpmiddelen worden onder de japon gedragen?

Ondanks de omvang maakt de rok een lichte indruk.

- 2p **24** Noem twee aspecten waardoor dat komt.

Op afbeelding 24 zie je een avondjapon uit 1988, ontworpen door John Galliano.

De japon op afbeelding 24 heet 'Schelp'.

- 2p **25** Breng deze titel in verband met de vorm van de japon. Noem daarbij twee aspecten.

In tegenstelling tot het lijfje is de rok van de japon heel plastisch van vorm.

- 2p **26** Hoe ontstaat deze plasticiteit? Noem twee aspecten.

De ontwerpen van Galliano verwijzen vaak naar voorbije tijden.

- 1p **27** Geef aan in welk opzicht dit geldt voor de japon op afbeelding 24.

Zowel de japon van keizerin Elisabeth als het ontwerp van Galliano zijn in wit uitgevoerd.

- 1p **28** Welk beeldend effect ontstaat hierdoor?

De presentatie van beide japonnen kan toneelmatig genoemd worden.

- 4p **29** Leg uit waardoor die indruk ontstaat. Noem daarbij voor elke afbeelding twee aspecten.

Florale motieven

Vragen bij afbeelding 25, 26 en 27

Op afbeelding 25 zie je een detail van een Italiaans weefsel uit de Renaissance. Het is omstreeks 1500 gemaakt.

Deze gedecoreerde stof heeft een motief met een evenwichtig karakter.

- 3p **30** Noem vier aspecten waardoor een evenwichtig karakter ontstaat.

Bekijk afbeelding 25.

In het rode deel zie je fluweel.

- 2p **31** Leg uit op welke manier fluweel ontstaat.

Het soort stoffen als op afbeelding 25 werd voor diverse doeleinden gebruikt.

- 3p **32** Noem drie toepassingen van dit soort weefsels.

Op afbeelding 26 zie je een groene stof, ontworpen in 1910 door Mario Fortuny. Het is een fluweel dat met goudkleurige verf is bedrukt.

Fortuny liet zich inspireren door voorbeelden uit de Renaissance.

2p **33** Noem drie aspecten waaruit die inspiratie blijkt.

Op afbeelding 27 zie je een portière of deurgordijn uit 1901, met het motief van een distel. Het is ontworpen voor een woning waar de distel als ornament voorkwam in glas-inloodramen, op muren en op meubelstoffen.

Het motief is sterk gestileerd.

3p **34** Noem vier aspecten waaraan je dat kunt zien.

Op afbeelding 27 zijn motief en achtergrond duidelijker van elkaar te onderscheiden dan op afbeelding 26.

1p **35** Leg uit waardoor dat komt.

De stilering van het motief op afbeelding 27 doet aan de Art Nouveau denken, maar komt rechtstreeks voort uit een andere decoratieve stroming uit de negentiende eeuw.

1p **36** Op welke beweging in de geschiedenis van de toegepaste kunst gaat dit werk terug?

Fabro en Dujourie

Vragen bij afbeelding 28, 29 en 30

Op afbeelding 28 zie je een werk uit 1977 van de Italiaanse kunstenaar Luciano Fabro. Het heet 'Attaccapanni', wat 'Kapstokken' betekent. Aan de wand zijn min of meer identieke houders bevestigd waaraan gekleurde lappen hangen die met verf zijn beschilderd.

Fabro verklaart dat de Attaccapanni zijn geïnspireerd op de was die in de straatjes van Napels wappert aan lijnen die tussen de huizen zijn gespannen. De opname van een videobeeld op afbeelding 29 geeft hier een indruk van. Fabro werd vooral getroffen door het licht en de kleuren van dat tafereel.

2p **37** Breng deze uitgangspunten in verband met het werk op afbeelding 28. Noem daarbij drie aspecten van het werk.

Het totale beeld maakt een rustige indruk.

2p **38** Geef drie argumenten voor deze bewering.

Fabro zegt dat er in zijn werk dikwijls geen onderscheid meer is tussen hard en zacht.

1p **39** Breng deze uitspraak in verband met het werk op afbeelding 28.

Op afbeelding 30 zie je een driedelige wandsculptuur uit 1983 van de Belgische kunstenaar Lili Dujourie. De titel is 'Places devoted to the night', 'Plaatsen die aan de nacht zijn toegewijd'.

Het werk is gemaakt van fluweel en zijde op dragers van hout en ijzer. Het maakt een weelderige barokke indruk.

4p **40** Noem vier aspecten van de vormgeving die bijdragen aan dit barokke karakter.

Vergeleken bij het werk van Dujourie doet het beeld van Fabro bijna classicistisch aan.

2p **41** Geef twee argumenten waarom het werk op afbeelding 28 classicistisch genoemd kan worden.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Textiele werkvormen

In het werk op afbeelding 30 verwijst Dujourie naar een toneel waarop een voorstelling plaatsvindt.

2p **42** Leg aan de hand van twee aspecten uit hoe zij hiernaar verwijst.

Ook Dujourie speelt in haar werk met hard en zacht.

1p **43** Geef aan op welke wijze dat is gedaan.

De werken van Dujourie en Fabro bestaan beide uit opgehangen doeken, maar zijn heel verschillend van vorm en inhoud.

1p **44** Leg uit in welk opzicht de *compositie* van de werken op afbeelding 28 en 30 verschilt.

Einde